WIKIPEDIA

Idioma cheroqui

El **cheroqui** (autoglotónimu ᏣᎳᎩ *tsalagi*) ye una llingua americana de la familia iroquesa, falada pol pueblu cheroqui. Ye carauterística la so falta de les oclusives llabiales p y b. Escribir en alfabetu llatín y en silabariu cheroqui.

Conteníu

Fonoloxía
- Consonantes
- Vocales
  - Diptongu
- Tonu

Silabariu cheroqui

N'informática

Referencies

Enllaces esternos

Cheroqui
ᏣᎳᎩ / Tsalagi'

Faláu en	Estaos Xunídos d'América
Zona	Oklahoma Carolina del Norte
Falantes	10 400 (2010)[1]
Familia	Macro-siux (?) Iroqués Iroqués meridional **Cheroqui**
Estatus oficial	
Oficial en	*Nengún país*
Reguláu por	*Nun ta reguláu*
Códigos	
ISO 639-1	*nengún*
ISO 639-2	chr
ISO 639-3	chr (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=chr)

Estensión del cheroqui

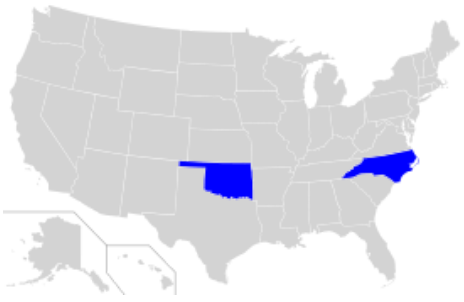

Llocalización actual de los falantes de cheroki, Oklahoma al oeste y Carolina del norte al este.

Fonoloxía

Consonantes

El cheroqui tien once consonantes fonémicas:

	Llabial	Alveolar	Palatal	Velar	Glotal
Oclusiva		t		k	ʔ
Africada		ʦ			
Fricativa		s			h
Nasal	m	n			
Aproximante		l	j	ɰ	

Vocales

El cheroqui tien seis vocales fonémicas:

	Anterior	Media	Posterior
Zarrada	i		u
Entemedia	e	ə̃	o
Abierta		a	

Diptongu

El cheroqui tien un únicu diptongu nativu:

- /ai/

Como esceición atopa l'usu modernu en Oklahoma de la pallabra *automobil*, que tien los fonemes ingleses de /ɔ/ y /b/.

Tonu

El cheroqui ye una llingua tonal.

Silabariu cheroqui

El cheroqui escribir por aciu un silabariu inventáu por Sequoyah (tamién llamáu George Guess). Nesti sistema, cada símbolu representa una sílaba y non un fonema. La cantidá de sílabes del idioma español fadría invidable esti sistema pa escribilo[*ensin referencies*], ente que los 85 calteres del silabariu cheroqui ufierten un métodu fayadizu d'escritura pa la so llingua. Anque dellos símbolos paecer a les lletres del alfabetu llatín, los soníos son dafechu distintos (la forma de la lletra cheroqui que correspuende al soníu de la nuesa "a" paecer a la lletra "D" mayúscula llatina, por casu). Sequoyah viera l'idioma inglés escritu, pero nun sabía cómo escribilo. Tolos casos nos que se sabe qu'una persona inventó una manera d'escritura en viendo escritura fonético que desconocíen, resultaron en silabarios.

Vocales → Consonantes ↓	a [a]~[ə]	e [e]~[ɛ]	i [i]~[ɪ]	o [o]~[ɔ]	u [u]~[ʊ]	v [ə̃]
—	Ꭰ *a*	Ꭱ *e*	Ꭲ *i*	Ꭳ *o*	Ꭴ *u*	ᵢᵢ *v*
g [g]	Ꮈ *ga* • Ꭷ *ka*	Ꮉ *ge*	Ꮍ *gi*	Ꭺ *go*	Ꭻ *gu*	Ꭼ *gv*
h [h]	Ꮋ *ha*	Ꮎ *he*	Ꮏ *hi*	Ꮒ *ho*	Ꮓ *hu*	Ꮕ *hv*
l [l]	Ꮗ *la*	Ꮙ *le*	Ꮚ *li*	Ꮜ *lo*	Ꮝ *lu*	Ꮟ *lv*
m [m]	Ꮠ *ma*	Ꮣ *me*	Ꮤ *mi*	Ꮥ *mo*	Ꮦ *mu*	
n [n]	Ꮨ *na* • Ꮀ *nah* • Ꮁ *hna*	Ꮪ *ne*	Ꮫ *ni*	Ꮬ *no*	Ꮭ *nu*	Ꮮ *nv*
qu [kʰw]	Ꮯ *qua*	Ꮰ *que*	Ꮱ *qui*	Ꮲ *quo*	Ꮳ *quu*	Ꮴ *quv*
s [s]	Ꮅ *s* • Ꮃ *sa*	4 *se*	Ꮄ *si*	Ꮇ *so*	Ꮈ *su*	Ꮉ *sv*
d/t [d]/[t]	Ꮄ *da* • Ꮤ *ta*	Ꮥ *de* • Ꮦ *te*	Ꮧ *di* • Ꮨ *ti*	Ꮩ *do*	Ꮪ *du*	Ꮫ *dv*
tl [t͡ɬ]	Ꮬ *dla* • Ꮭ *tla*	Ꮮ *tle*	Ꮯ *tli*	Ꮰ *tlo*	Ꮱ *tlu*	Ꮲ *tlv*
ts [t͡s]~[d͡ʒ]	Ꮳ *tsa*	Ꮴ *tse*	Ꮵ *tsi*	Ꮶ *tso*	Ꮷ *tsu*	Ꮸ *tsv*
w [ɰ]	Ꮹ *wa*	Ꮺ *we*	Ꮻ *wi*	Ꮼ *wo*	Ꮽ *wu*	Ꮾ *wv*
y [j]	Ꮿ *ya*	Ᏸ *ye*	Ᏹ *yi*	Ᏺ *yo*	Ᏻ *yu*	Ᏼ *yv*

N'informática

El cheroqui representar en Unicode, nos intervalos de calteres O+13A0-O+13FF (http://www.unicode.org/charts/PDF/O13A0.pdf) y O+AB70-O+ABFF (http://www.unicode.org/charts/PDF/UAB70.pdf).

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
13A	Ꭰ	Ꭱ	Ꭲ	Ꭳ	Ꭴ	ᵢ	Ꭵ	Ꭶ	Ꭷ	Ꭸ	Ꭹ	Ꭻ	Ꭼ	Ꭽ	Ꭾ	Ꭿ
13B	Ꮀ	Ꮁ	Ꮂ	Ꮃ	Ꮄ	Ꮅ	Ꮆ	Ꮇ	Ꮈ	Ꮉ	Ꮊ	Ꮋ	Ꮌ	Ꮍ	Ꮎ	Ꮏ
13C	Ꮐ	Ꮑ	Ꮒ	Ꮓ	Ꮔ	Ꮕ	Ꮖ	Ꮗ	Ꮘ	Ꮙ	Ꮚ	Ꮛ	Ꮜ	Ꮝ	Ꮞ	Ꮟ
13D	Ꮠ	Ꮡ	Ꮢ	Ꮣ	Ꮤ	Ꮥ	Ꮦ	Ꮧ	Ꮨ	Ꮩ	Ꮪ	Ꮫ	Ꮬ	Ꮭ	Ꮮ	Ꮯ
13E	Ꮰ	Ꮱ	Ꮲ	Ꮳ	Ꮴ	Ꮵ	Ꮶ	Ꮷ	Ꮸ	Ꮹ	Ꮺ	Ꮻ	Ꮼ	Ꮽ	Ꮾ	Ꮿ
13F	Ᏸ	Ᏹ	Ᏺ	Ᏻ	Ᏼ	Ᏽ			ᏸ	ᏹ	ᏺ	ᏻ	ᏼ	ᏽ		

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
AB7	Ꭰ	Ꭱ	Ꭲ	Ꭳ	Ꭴ	Ꭵ	Ꭶ	Ꭷ	Ꭸ	Ꭹ	Ꭺ	Ꭻ	Ꭼ	Ꭽ	Ꭾ	Ꭿ
AB8	Ꮀ	Ꮁ	Ꮂ	Ꮃ	Ꮄ	Ꮅ	Ꮆ	Ꮇ	Ꮈ	Ꮉ	Ꮊ	Ꮋ	Ꮌ	Ꮍ	Ꮎ	Ꮏ
AB9	Ꮐ	Ꮑ	Ꮒ	Ꮓ	Ꮔ	Ꮕ	Ꮖ	Ꮗ	Ꮘ	Ꮙ	Ꮚ	Ꮛ	Ꮜ	Ꮝ	Ꮞ	Ꮟ
ABA	Ꮠ	Ꮡ	Ꮢ	Ꮣ	Ꮤ	Ꮥ	Ꮦ	Ꮧ	Ꮨ	Ꮩ	Ꮪ	Ꮫ	Ꮬ	Ꮭ	Ꮮ	Ꮯ
ABB	Ꮰ	Ꮱ	Ꮲ	Ꮳ	Ꮴ	Ꮵ	Ꮶ	Ꮷ	Ꮸ	Ꮹ	Ꮺ	Ꮻ	Ꮼ	Ꮽ	Ꮾ	Ꮿ

Referencies

1. http://www.ethnologue.com/language/chr

Enllaces esternos

- Consulta la edición de Wikipedia **en cheroqui**.

Control d'autoridaes	**Proyeutos Wikimedia** · Datos: Q33388 · Multimedia: Cherokee script (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Cherokee_script) **Identificadores** · BNF: 16721700s (https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb16721700s) (data) (http://data.bnf.fr/ark:/12148/cb16721700s) · GND: 4436018-6 (https://d-nb.info/gnd/4436018-6) · LCCN: sh85023087 (https://id.loc.gov/authorities/sh85023087) · AAT: 300388097 (https://www.getty.edu/vow/AATFullDisplay?find=&logic=AND&note=&subjectid=300388097) · **Diccionarios y enciclopedies** · Britannica: url (https://www.britannica.com/topic/Cherokee-language)

Sacáu de «https://ast.wikipedia.org/w/index.php?title=Idioma_cheroqui&oldid=2959394»

La última edición d'esta páxina foi el 5 may 2020, a les 14:03.

El testu ta disponible baxo la Llicencia Creative Commons Reconocimientu/CompartirIgual 3.0; puen aplicase otres cláusules más. Llei les condiciones d'usu pa más detalles.